לא: לולב הגזול פרק שלישי סוכה

הואיל ואמר ר' יהודה לולב צריך אגד אי מייתי מינא אחרינא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי. תימה כ"ם לרבנן דמשמע לעיל דלר' יהודה משום דצריך אגד אי מייתי מינא אחרינא הוה ליה ממש המינין אבל לרבנן דאין צריך אגד לא דהאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי והכי נמי אמרינן בהדיא בפ' אלו הן הנחנקין (סנהדרין דף פח:) גבי כל המוסיף גורע דאי סבירא לן לולב אין צריך אגד האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי וי"ל דהכא מיירי בשנותן אותו חוץ לאגד לר' יהודה[1] וא"ת א"כ לא יחסר תוספת האי מינא אחרינא דקמייתי כמו לרבנן דלעיל דאין צריך אגד וי"ל דלא דמי דכשיאגדו שלא כמינו אין לו ליחסר כמוסיף משום דאין זה כדרך גדילתן ומינים שבלולב בעינן כעין גדילתן כדלקמן (דף מה:) אבל לרבי יהודה דבעי אגד יש לו ליחסר כמוסיף כאגודתו דכל אגוד שלא כדרך גדילתו והכא אפילו לרבי יהודה קאמר (ב) דמייתי מינא אחרינא ונקט ליה כדרך גדילתו דאפילו חוץ לאגד חשיב כמוסיף וכ"ם לרבנן והא דקאמר בסנהדרין (דף פח:) למ"ד אין צריך אגד האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי היינו לענין דאין זה כל המוסיף גורע דלעולם יהי מצוה יצא אלא דעובר על כל תוסיף והשתא ניחא דת"ק דר' יהודה דקתני ד' מינים שבלולב אין מוסיף עליהן ומשמע היינו רבנן בר פלוגתייהו דלא בעו אגד ואפ"ה איכא כל תוסיף והיינו כגון דנקיט ליה דרך גדילתן:

הירוק בברתי. משמע שמראהו כלבנ שקורין [2] ויר"ד בלע"ז והיא דברכות משמע קצת שדומה לאירנד"א בלע"ז דתנן התם פ"ק (דף ט:) משיכיר בין תכלת לכרתי משמע דמעט משונין זה מזה ובמנחות פ' התכלת (דף מג:) אמרינן דתכלת דומה ליס ויס דומה לרקיע וזהו כעין צבע שקורין [3] אירנד"א בלע"ז אבל בירושלמי משמע שהוא צבע ויר"ד כעין עשבים דאהיא דבין תכלת לכרתי מסיים ליה תכלת דומה ליס ויס דומה לעשבים ועשבים לרקיע ובפרק אלו טריפות (חולין דף מז:) משמע דירוק דמי לחלמון של ביצה שהוא כעין צבע [4] יאל"ה בלע"ז דאמרינן כגון ביעתא טרפה ופריך אלא ירוקה דכשרה היכי דמי ככרתי וכן משמע בתוספתא דנגעים[5] שדומה לשעה דתניא ירוק שבירוקים ר' אלעזר אומר כשעה וכחומרל סומכוס אומר ככנף טווס [6] וכחרגן של דקל וכן משמע בפ' ב' דנדה (דף יט.) גבי ה' דמים טמאים בשה"מ דתנן הירוק עקביא בן מהללאל מטמא ואמרינן התם מנין לדם נדה שהוא אדום משמע דאין לטמאות בשה"מ אלא אדומים ובכל הצבעים שזכרתי אין בהן טומאה למראה אדמומית אלא צבע יאל"ה בלע"ז וקרא נמי מוכיח שהוא הנקרא ירוק כדכתיב (תהלים פח) ואכרותיה בירקרק חרון ובספר המחברת פי' מנחם שהוא והב הבא מן החילה ודומה פי' חרון זה אבן טובה ופלוגתא דאמוראי היא דאמרינן בבראשית רבה (פ' מ"ג) אקרא דוירק את חניכיו ריש לקיש אמר שהוריקן באבנים טובות ומרגליות כמה דאת אמרת ואכרותיה בירקרק חרון פי' אלא יהו להוטין אחר הממון ויתעסקו בהלכה נפשות ר' לוי אומר בפרשת שוטרים הוריקן כמה דאת אמרת מי האיש הירא ורך הלבב כלומר מעבירות שבידן ומתביישו כמה שהחזקן לחזור ואמרינן בזילהי ל' נדרים (ד' נב.) וירק את חניכיו רב ושמואל חד אמר שהוריקן בחורה בפרשת שוטרים ולפנינו ירוקים ככרתי כשרים אפילו לר' יהודה כשחוברים למראה אחר אתרוגים אפילו בתולש לאחר שהוא בכלי זמן מרובה דולאי גמר פרייס: **שיעור** אתרוג קטן. אין זו פלוגתא דאתרוג הנוסר דפליגי בה ר"ע ורבנן לקמן בפירקין (ד' לו.) דהא אפילו גדול כאגוז וכביצה פסול ליה ר"ע [7] משום דלאו בר זריעה לעשה אחד ולפי עשה שני משום דבעי הדר והאי דהכא אפילו לא בעי הדר פסיל ליה משום דלא גמר פירא ולא כמו שפי' בקונטרס לקמן אתרוג הנוסר כפול הנבן דההוא שיעורא אתמר גבי עצים דבגמר ביסולם נמי קטנים הם אבל אתרוג שהוא פרי גדול אפילו יותר מכביצה נוסר הוא כשפופו ליגדל יותר והכא בשאין שופו ליגדל יותר דאפילו ר"ע דפסיל התם הכא מכשיר בנאגוז למר וכביצה למר דתשיב גמר פרי אבל פחות מכאן לא תשיב גמר פרי אע"פ שאין שופו ליגדל יותר דיש דבריס הרבה שלעולם לא יגיעו לידי ביסול פרי ומצוי הוא בענבים שיש מהם שלעולם נוסר עוד יתכן דאפילו רבנן דמכשירי התם פסלי הכא בפחות מכאן דאתרוג הנוסר תשיב פירא טפי ובפ"ק דמעשרות בירושלמי תני אתרוג הנוסר ר"ע אומר פרי וחכמים אומרים אינו פרי: **דבר** הדר באילנו משנה לשנה. קשה עזאי הוא דדרים הכי לקמן בפירקין (ד' לה.) ויש שם דרשות אחרות: [8] **של** אשרה ושל עיר הנדחת אבול. בסוף ביצוי הדם (חולין ד' פט. ושם) דאמר רבא מצות לאו ליהנות ניתנו ומכסין בעפר עיר הנדחת ופריך מהא דתניא שופר של ע"ז אם תקע לא יצא ולולב של ע"ז אם נטל לא יצא הוה מצי לאקשויי ממתניתין דקתני של אשרה פסול אלא ניחא ליה לאתויי מברייתא משום דאסיק מעיקרא גבי לולב ושופר תקע יצא נטל יצא: **באשרה** דמשה דכתותי מיכתת שיעוריה. וכן ברייתא דסוף ביצוי הדם (חולין ד' פט. ושם) דאם נטל לא יצא וכן צריך לתרץ אשופר דקתני התם תקע לא יצא ובפ' ראוהו כ"ד (ר"ה ד' כח. ושם) בשופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יצא וכן בפ' מצות חליצה (יבמות ד' קנ: ושם) אמר רבא בגדול של ע"ז חליצתה כשרה ולא אמרינן דמכתת שיעוריה דהנהו בע"ז דנכרי דיש לה ביטול והוה דקתני לא יצא בע"ז דישראל שהיה בטילה עולמית ות"ת ע"ז דנכרי נמי מדאגבהה קנייה ועשה של ישראל כדאמרינן בפ' כל הנלמים (ע"ז ד' מב.) גזרינן דלמא מגבה לה והדר מבטל לה וי"ל כגון שהגביה על מנת שלא לקנות דהא

בבני כרכין שהיו מורישין את לולביהן לבני בניהן אמרו [6](להם) משם ראיה אין שעת הדחק ראיה קתני מיהת רבי יהודה אומר אף יבשין כשרין מאי לאו אאתרוג לא אלולב אמר מר כשם שאין פוחתין מהן כך אין מוסיפין עליהן פשיטא מהו דתימא הואיל ואמר רבי יהודה [7]לולב צריך אגד ואי מייתי מינא אחרינא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי קמ"ל אמר מר לא מצא אתרוג לא יביא לא רמון ולא פריש ולא דבר אחר פשיטא מהו דתימא לייתי כי היכי שלא תשכח תורת אתרוג קמ"ל זימנין דנפיק חורבא מיניה דאתי למסרך ת"ש אתרוג הישן פסול ורבי יהודה מכשיר תיובתא דרבא תיובתא ולא בעי הדר והא אנן תנן [8]הירוק כברתי רבי מאיר מכשיר ורבי יהודה פוסל לאו משום דבעי הדר לא משום דלא גמר פירא תא שמע [9]שיעור אתרוג קטן רבי מאיר אומר כאגוז ר' יהודה אומר כביצה לאו משום דבעי הדר לא משום דלא גמר פירא ת"ש [10]ובגדול כדי שיאחזו שנים בידו אחת דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר אפילו אחד בשתי ידיו מאי טעמא לאו משום דבעי הדר לא כיון [11]דאמר [9] רבה לולב בימין ואתרוג בשמאל זימנין דמחלפי ליה ואתי לאפוכינהו ואתי לאיפסולי ואלא לרבי יהודה הא כתיב הדר ההוא [12]הדר באילנו משנה לשנה: של אשרה ושל עיר הנדחת: ושל אשרה פסול והאמר רבא [13]אלולב של ע"ז לא יטול ואם נטל כשר הכא באשרה דמשה עסקינן [14]דכתותי מיכתת שיעוריה דיקא נמי דקתני דומיא דעיר הנדחת שמע מינה: נקטם ראשו: אמר רב הונא לא שנו אלא נקטם [15]אבל נסדק כשר והתניא [16]לולב כפוף קווין

[1] נ"ל נ). [2] [נקמן נג. ר' יהודה אומר אגוז פסול כסר שאינו אגוד פסול וש"נ]. [3] [נקמן לד:, ד) [שם]. [4] [שם]. [5] [נקמן מ:, ו) [נקמן לה.]. [6] חולין פט. ע"ש, [7] [עי' תוס' נקמן לה. ד"ה לפי]. [8] בפ"ק: רפא, [9] [וע"ע תוס' סנהדרין פח: ד"ה אי שכתבו גירסת ר"ח בסוגיא דהכא]. [10] וכנ"ל בגר"ק. [11] וכנ"ל בגר"ש, [12] כנ"ל בגר"ב, [13] [פרק אל], [14] [בתוספתא איתא ומתוק], [15] [וע"ע תוס' חולין מז: ד"ה אלא דאגוז ירוקה], [16] [נקמן לו. ומ"ר נמהר"מ]. [17] גי' רש"ל ר' אבהו, [18] [שיך לעיל כמשנה כט:].

הגהות הב"ח

(א) גמ' כיון דאמר רבא אתרוג בשמאל ולולב בימין זימנין: (ב) תוס' ד"ה כאלא וכו' לר' יהודה קאמר דאי מייתי מינא:

מוסף רש"י

משם ראיה. כתמיה (לע"ל כח:). כברתי. כרישים פירי"ש (נקמן לד:), ובבדול. שלא יהא גדול יותר מדי (שם).

רבינו חננאל (המשך)

ליה משמאליה לימינה ונפיל מידיה ומפגים ואתי לאיפסולי, לפיכך מצריך להיות שיעור נטילת שניהם ביחד אחת. והאי דכתי' באורייתא הדר, דרש ביה ר' יהודה פרי הדר באילנו משנה לשנה, ומאי ניהו אתרוג. ירושלמי היבש פסול, דכתיב לא המתים יגו'. תני בשם ר' יהודה היבש כשר, שהרי בברכי הים מורישין לזקלביהן) לבניהן. אמרו לו, אין למדין מן הדחק. בעון קומי ר' בון, מה בין קטום [17]ליבש הצוציותו. אמר להן זה הדר וזה אינו הדר. של אשירה. אוקימנא באשירה דמשה, דלשריפה קאי. אבל שאר אשירות לא יטול, ואם נטל כשר. נקטם ראשו פסול. אבל אם נסדק ולא נפרד כשר, והאי דתניא

[6] גי' רבינו הלוי הובא גם בתוס' סנהדרין פח ע"ב ד"ה אי כשם רבינו ע"ש.
[7] ירושלמי איתא קתמא מהו ביטו ליגם ומפרש רבינו דקאי על האיבעיא דיבש ליגיטו מהו יבן פי' הפ"מ שם ותלא סתק"ע.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com